

Katru dienu cilvēki visā pasaulē izgudro jaunus ierīces, vielas un paņēmienus, kas nepārtraukti sekmē tehnisko progresu. Taču, radot kaut ko jaunu, ne visi izgudrotāji aizdomājas par sava izgudrojuma aizsardzību ar patentu.

Kas ir patents?

Izgudrojums ir tehniskas problēmas jauns un tehnisks risinājums.

Patents ir dokuments, kurš apliecina, ka tajā izklāstītais izgudrojums ir aizsargāts, proti, tikai patenta īpašniekam ir tiesības šo izgudrojumu izmantot, ražot, izplatīt, pārdot vai dot lietošanas atļauju (licencēt) kādam citam.

Patents darbojas tikai tajā valstī, kurā tas piešķirts, un tā darbības termiņš ir 20 gadi no pieteikuma datuma. Par patenta uzturēšanu spēkā katru gadu jāmaksā uzturēšanas maksa. Kolīdz tā netiek samaksāta, patents zaudē spēku, un patentēto izgudrojumu drīkst izmantot jebkurš.

Patenti dod izgudrotājiem iespēju saņemt aizsardzību un tie ļauj gūt labumu arī sabiedrībai.

Pamatā patenti nepieciešami ražotājiem, kuri izstrādā jaunus, vēl nebijušus produktus un tehnoloģiskos paņēmienus. Komercializācijas gadījumā patents ļauj gūt maksimālus ienākumus, ja patenta īpašnieks ir vienīgais produkta ražotājs/izplatītājs, vai gūt papildu ienākumus no patentētā objekta izmantošanas. Patents var būt uzņēmuma pamatkapitāla daļa vai kā nodrošinājums kredītam.

Patents kā ienākumu gūšanas līdzeklis var būt noderīgs arī zinātniekiem, nelieliem tehnoloģiskiem uzņēmumiem vai individuāliem izgudrotājiem, kuri nespēj vai nevēlas izgudroto ražot paši, bet var savu patentu pārdot vai licencēt ieinteresētam ražotājam.

Visiem patenta īpašniekiem apmaiņā pret patenta aizsardzību ir pienākums publiski atklāt savu izgudrojumu. Patenti ne tikai nodrošina aizsardzību to īpašniekiem, bet sniedz arī vērtīgu informāciju un iedvesmo nākamos pētniekus un izgudrotājus.

Kādam jābūt izgudrojumam, lai to varētu aizsargāt ar patentu?

Lai izgudrojumam piešķirtu patentu, tam:

- jābūt **jaunam (novitāte)** – pirms patenta pieteikuma datuma izgudrojums nedrīkst būt publiski atklāts (nedrīkst būt iepriekš publicēts vai lietots);

- jāatbilst **“izgudrojuma līmenim”** – izgudrojums nedrīkst būt lietpratējam acīmredzami izsecināms vai atvasināms no jau zināmajiem tehniskajiem risinājumiem;

- jābūt **rūpnieciski izmantojamam** – izgudrojuma objektu var rūpnieciski ražot vai lietot.

Idejas nevar patentēt. Patentēt var ideju tehniskus risinājumus.

Ko nevar patentēt?

- atklājumus un zinātniskas teorijas;

- estētiskus risinājumus;

- plānus, noteikumus un informācijas sniegšanas paņēmienus;

- dabā esošu vielu vienkāršu atklāšanu to dabīgā veidā;

- izgudrojumus, kas var būt pretrunā ar sabiedrisko kārtību, morāli un sabiedrības veselību;

- cilvēku un dzīvnieku ārstēšanas un diagnostikas metodes;

- augus un dzīvniekus, kas nav mikroorganismi;

- datorprogrammas (kā tādas).

Kas jāzina pirms patenta pieteikuma iesniegšanas?

Ja plāno iesniegt patenta pieteikumu – ievēro slepenību!

- **Neatklāj izgudrojuma būtību nekāda veida publikācijās pirms patenta pieteikuma iesniegšanas** (nepublicē rakstu, preses rēlīzi, reklāmu, bloga ierakstu u.tml.);

- **Netirgo produktus, kuros ir ietverts patentējamais izgudrojums;**

- **Nesniedz informāciju lekcijās vai prezentācijās** (vienīgi, ja tiek noslēgts konfidencialitātes līgums).

Veic patentu meklējumu!

Izgudrotājam pirms patentēšanas uzsākšanas ir vērts veikt patentu meklējumu, lai noskaidrotu, vai šāds risinājums kaut kur pasaulē nav radīts iepriekš.

Patentu meklējumu vislabāk veikt jau produkta attīstības procesa sākumā, lai veltī netērētu laiku un pūles, atkārtojot to, ko paveikuši jau citi!

Tādējādi izgudrotājs var iekonomēt savus resursus, netērējot laiku dokumentu sagatavošanai, nemaksājot par patentu, kuru var apstrīdēt tiesā, un izvairoties no soda par cita patenta pārkāpumu. Patentu meklējums var sniegt arī impulsus jaunu risinājumu meklēšanai.

Patentu meklējumu var veikt patstāvīgi publiski pieejamās datubāzēs, piemēram, datubāzē Espacenet <http://worldwide.espacenet.com> vai to uzticēt pieredzējušiem meklējumu veicējiem. Patentu valdes Patentu tehniskā bibliotēka veic patenta meklējumus, kā arī piedāvā konsultācijas patenta informācijas meklēšanā un datubāzu izmantošanā.

Patentu meklējumā gūtā informācija noderēs arī patenta pieteikuma dokumentu sagatavošanā, piemēram, zināmā tehnikas līmeņa atspoguļošanai.

Kā iegūt patentu?

Patentu piešķir katras valsts nacionālā patenta iestāde vai – attiecībā uz valstu grupu – reģionālā patenta iestāde. Patentēšanas process dažādās valstīs niansēs atšķiras, bet pamatā tas ir līdzīgs.

Patenta iegūšanas procedūra Latvijā

Lai iegūtu patentu, kas darbojas Latvijas Republikas teritorijā, jāstāda patenta pieteikums un tas jāiesniedz Latvijas Republikas Patentu valdē.

Patenta pieteikumu var sagatavot pats izgudrotājs vai tā pilnvarots pārstāvis. Pirms dokumentu sagatavošanas ieteicams rūpīgi iepazīties ar:

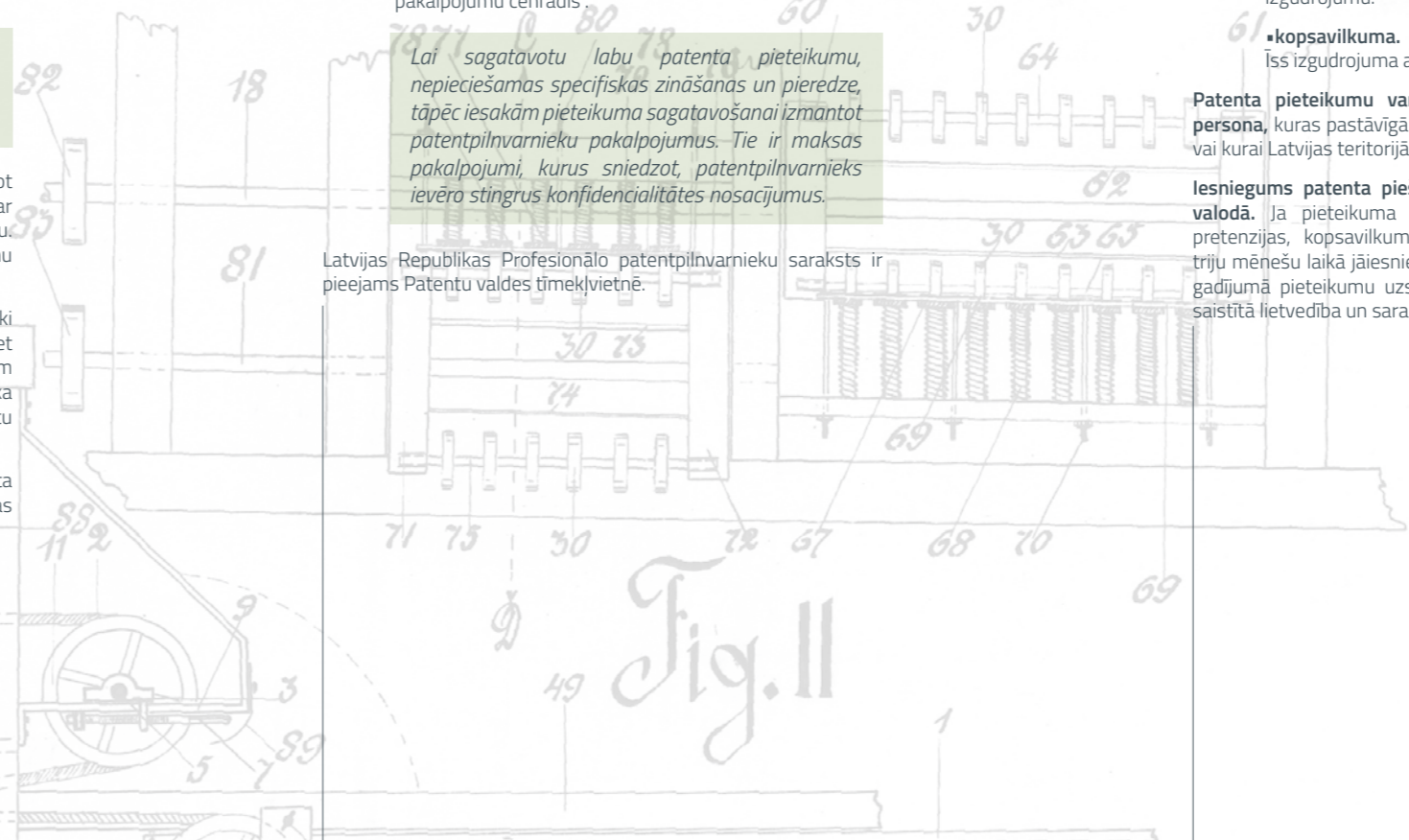
- Latvijas Republikas Patentu likumu;

- MK noteikumiem Nr. 224 "Patentu un patenta pieteikumu noteikumi";

- MK noteikumiem Nr. 723 "Patentu valdes maksas pakalpojumu cenrādis";

Lai sagatavotu labu patenta pieteikumu, nepieciešamas specifiskas zināšanas un pieredze, tāpēc iesakām pieteikuma sagatavošanai izmantot patentpilnvarnieku pakalpojumus. Tie ir maksas pakalpojumi, kurus sniedzot, patentpilnvarnieks ievēro stingrus konfidencialitātes nosacījumus.

Latvijas Republikas Profesionālo patentpilnvarnieku saraksts ir pieejams Patentu valdes tīmekļvietnē.

Patenta pieteikums sastāv no:

- **iesnieguma par patenta piešķiršanu;** iesnieguma veidlapa atrodama Patentu valdes tīmekļa vietnē.

- **izgudrojuma apraksta;** Detalizēti un skaidri aprakstīta izgudrojuma būtība.

- **vienas vai vairākām pretenzijām;** Svarīgākā patenta daļa, kurā sniegta izgudrojuma juridiskā definīcija, kas nosaka patenta piešķirto aizsardzības apjomu. Ja pretenzijas būs neskaidri formulētas, pat patiesi vērtīgs izgudrojums var pārvērsties par bezvērtīgu patentu, kuru viegli apiet.

- **zīmējumiem** (ja tādi ir); Patentu aprakstiem bieži pievieno vizuālo materiālu – zīmējumus, plānus, diagrammas, kas palīdz labāk izprast izgudrojumu.

- **kopsavilkuma.** Īss izgudrojuma apraksts.

Patenta pieteikumu var iesniegt gan fiziska, gan juridiska persona, kuras pastāvīgā atrašanās vieta vai dzīvesvieta ir Latvija vai kurai Latvijas teritorijā pieder uzņēmums.

Iesniegums patenta piešķiršanai (veidlapa) jāaizpilda latviešu valodā. Ja pieteikuma pārējās daļas (izgudrojumu apraksts, pretenzijas, kopsavilkums) iesniegtas citā valodā, pieteicējam triju mēnešu laikā jāiesniedz tā tulkojums latviešu valodā, pretējā gadījumā pieteikumu uzskata par atsauktu. Visa ar pieteikumu saistītā lietvedība un sarakste notiek latviešu valodā.

Patentu valde trīs mēnešu laikā no pieteikuma iesniegšanas dienas **veic formālo prasību pārbaudi.**

Pieteikums tiek publicēts Patentu valdes oficiālajā izdevumā "Izgudrojumi, Preču Zīmes un Dizainparaugi" **18 mēnešus pēc pieteikuma datuma** un sabiedrība saņem informāciju par šo izgudrojumu.

Pēc pieteikuma publikācijas **Patentu valde veic pieteikuma daļēju izskatīšanu pēc būtības** (t.i. vai izgudrojums ir patentējams objekts, vai izgudrojums nav pretrunā ar zinātniski apstiprinātiem dabas likumiem un atbilstību citām likumā noteiktām prasībām), taču Patentu valde **neveic izgudrojuma patenspējas ekspertīzi** (nepārbauda izgudrojuma novitāti un izgudrojuma līmeni).

Ja pieteikums atbilst prasībām, Patentu valde pieņem lēmumu par patenta piešķiršanu. Kad pieteicējs ir samaksājis nodevu par patenta publikāciju un reģistrāciju, Patentu valde **oficiālajā izdevumā publicē piešķirtā patenta datus** (izgudrotāja un pieteicēja datus, izgudrojuma nosaukumu un pretenzijas) un sagatavo pilnu patenta publikāciju.

Patentēšanas procedūrā pieteicējam jāseko līdzi visiem termiņiem – laicīgi veikt paredzētās apmaksas, sniegt atbildes patenta iestādei, sekot līdzi dokumentu iesniegšanas termiņiem u.c.

Izmaksas attiecībā uz patentēšanas procesu nosacīti var iedalīt divās daļās:

Reģistrācijas izmaksas:

- pieteikuma maksa;
- uzturēšanas maksa.

Ja patents ir piešķirts, sākot ar trešo gadu, jāmaksā par tā uzturēšanu spēkā. Izmaksu sarakstu skatīt Patentu valdes tīmekļvietnē.

Papildus pakalpojumu izmaksas:

- patentu meklējuma veikšana;
- patentpilnvarnieku pakalpojumi.

Patentēšanas process var būt ilgs un dārgs, tāpēc izgudrotājam ir jāpārdomā, vai, komercializējot savu izgudrojumu, būs iespējams atpelnīt patentēšanas procesā ieguldītos līdzekļus.

Patentēšana ārvalstīs

Izlemjot iesniegt patenta pieteikumus citviet pasaulē, jāņem vērā vairāki faktori. Parasti pieteicēji izvēlas saņemt patentu valstīs, kurās notiek ražošana, kur plāno produktu tirgot un kur darbojas konkurenti.

Patents aizsargā izgudrojumu tikai tajās valstīs vai reģionos, kur tas ir iegūts. Citiem vārdiem sakot, ja Jūsu izgudrojumam nav piešķirts patents kādā valstī, izgudrojums tur nav aizsargāts, tādēļ ikviens konkurents šajā valstī var Jūsu izgudrojumu izgatavot, lietot, importēt vai tirgot.

Lai nodrošinātu izgudrojuma aizsardzību ārpus Latvijas, tas jāpatentē izvēlētajās valstīs.

Jāņem vērā, ka 12 mēnešu laikā (prioritātes tiesības) pēc patenta pieteikuma iesniegšanas Latvijā, ir iespēja iesniegt pieteikumus uz šo pašu izgudrojumu citās valstīs.

Izgudrojumu patentēšanai ārvalstīs ir trīs galvenie veidi:

- **nacionālais patents** – pieteikumu iesniegt katrā valstī atsevišķi šīs valsts valodā;
- **Starptautiskais patenta pieteikums** – patentēšanas procedūra saskaņā ar Patentu kooperācijas līgumu (PCT); Līgums aptver gandrīz visas pasaules valstis, kurās ir izveidota patenta sistēma. Iesniedzot vienu starptautisko pieteikumu, tas tiek uzskatīts par iesniegtu 151 valstī. Līgums paredz visām valstīm kopīgu patentēšanas procedūras sākumposmu, kurš ietver **starptautisko patentu meklējumu un starptautiskā pieteikuma publikāciju**.

Starptautiskā pieteikuma publikācija traucē konkurentiem patentēt analogisku risinājumu.

Pieteicējs var izlemt, kurās valstīs viņš vēlas saņemt patentus, un patenta saņemšanas procedūru turpināt izvēlētajās nacionālajās patentu iestādēs. Galīgais lēmums par to, vai kādā konkrētā valstī attiecīgajam izgudrojumam tiks piešķirts patents, tiek pieņemts šīs valsts nacionālajā patentu iestādē.

Starptautisko patenta pieteikumu var iesniegt arī Latvijas Republikas Patentu valdē, kas darbojas kā PCT saņēmējierestāde.

Vairāk informācijas par starptautisko patenta pieteikumu meklē: <http://www.wipo.int/pct>

• **Eiropas patents** – patentēšanas procedūra saskaņā ar Eiropas Patentu konvenciju.

Eiropas patenta (EP) pieteikums iesniedzams Eiropas Patentu iestādē un tam ir viens saturs visās 38 Eiropas Patentu konvencijas dalībvalstīs, bet pieteicējam jānorāda, kurās no konvencijas dalībvalstīm viņš vēlas šī patenta aizsardzību.

Eiropas patents tiek piešķirts pēc pilnas izgudrojuma būtības ekspertīzes veikšanas Eiropas Patentu iestādē, bet patenta apstiprināšana izvēlētajās valstīs notiek saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem. Patenta uzturēšanas nodevas tiek maksātas katrā valstī atsevišķi.

Vairāk informācijas par Eiropas patenta meklē: <http://www.epo.org>

Kāpēc jādomā par sava izgudrojuma patentēšanu?

• Patents dod tā īpašniekam izņēmuma **tiesības aizliegt citiem komerciāli izmantot patentēto izgudrojumu**, tādējādi samazinot konkurenci un risku no atdarinātāju un viltotāju puses. Patenta īpašnieks var pieprasīt, lai konkurenti pārtrauc ražot, lietot, piedāvāt pārdošanā, pārdot un importēt produktu vai izmantot paņēmieni, kura pamatā ir patentētais izgudrojums.

• Patents ievērojami palielina izredzes **uzvarēt tiesvedībā pret izgudrojuma atdarinātājiem un viltotājiem**.

• **Papildus ienākumi no patenta licencēšanas vai pārdošanas**. Patenta īpašnieks var pārdot savu izgudrojumu vai licencēt savas tiesības uz izgudrojumu citiem apmaiņā pret vienreizējiem maksājumiem vai procentmaksājumiem. Licencēšana ir atļauja izmantot patentēto izgudrojumu atbilstoši noteiktiem nosacījumiem.

• **Uzņēmuma pozitīvs tēls** – biznesa partneri, investori un klienti piederošos patentus var uztvert kā liecību par uzņēmuma augsto kompetences, specializācijas un tehnoloģisko iespēju līmeni. Tas var būt noderīgi finansējuma piesaistei, biznesa partneru iegūšanai un uzņēmuma tirgus vērtības celšanai.

Informācija pieteicējiem

Informācija par izgudrojumu aizsardzību:

Patentu valdes tīmekļvietnē: <http://www.lrpv.gov.lv>

Informāciju var saņemt arī, zvanot uz

tālruni **67099600** vai **67226628** un rakstot uz

e-pastu **valde@lrpv.gov.lv** vai **patbib@lrpv.gov.lv**

Saņemt konsultācijas par patenta pieteikumu iesniegšanu, kā arī iesniegt patenta pieteikumus:

Patentu valde
Cīradeles iela 7/70
Rīga, LV-1010
Klientu apkalpošanas laiks:
Darba dienās 9:00 – 16:00

Pieklūt informācijas resursiem par patentiem, saņemt konsultācijas par to izmantošanu, kā arī pasūtīt patenta meklējumus:

Patentu valdes departaments "Patentu tehniskā bibliotēka"
K. Valdemāra iela 33, 4. stāvs
Rīga, LV-1010
Klientu apkalpošanas laiks:
P, O, C, P 9:00 – 17:00
T 10:00 – 18:00

Latvijas Republikas
Patentu valde

PATENTS

